

הקדמת ר"ה ליוה"כ למען דעת חומר החטא

ידועה השאלה של רבי יצחק בלאזר זצ"ל, על הקדמת ראש השנה לפני יום הכיפורים - לכאורה עדיף היה להקדים את כפרת עוונותינו ורק אז לעמוד למשפט: תירוצים רבים נאמרו על כך.

להבנת הענין נקדים את דברי המדרש רבה (משפטים ל, יא): 'מהו 'מבלי משים לנצח יאבדו? אמר איוב להקדוש ברוך הוא (איוב כג, ג-ד) 'מי יתן ידעתי ואמצאהו אערכה לפניו משפטי'. משל לבריון שהיה שיכור, בעט בבית האסורים והוציא אסירים, רגם איקונין של מלך, קלל לשלטון. אמר: הודיעני באיזה מקום המלך שרוי ואני מלמדו את הדין. נכנס, הראו לו המלך יושב בבימה, סגר המלך למלכה, וטרד שר העיר, סמא לדכוס, העניש איש ממשל, הביא עצים ומקלות להכותו. כיון שראה השכור שהמלך עושה כך, נתירא. אמר: בבקשה מכס, שכור הייתי ולא ידעתי כח המלך'.

זהו המשל. והנמשל מבואר בהמשך דברי המדרש: 'כך היה איוב עומד וצווח 'מי יתן ידעתי ואמצאהו אערכה לפניו משפטי'. רגם איקונין, שאמר 'יאבד יום אולד בו' (איוב ג, ג) בעט בפלקי והוציא איסרין... קלל לשלטון...! אך לאחר מכן התבונן וראה כיצד בא ה' במשפט עם ענקי עולם - 'ראה המלך יושב בבימה, סגר למטרונה - 'והנה מרים מצורעת כשלג', טרד למשה - 'לכן לא תביאו את הקהל הזה', סמא לדכוס - זה יצחק, שנאמר, 'ותכהין עיניו מראות', נתן קטריקי לאברהם שנאמר 'ידע תדע כי גר יהיה זרעך', קרב קיסין על יעקב - 'והוא צולע על ירכו'. כשראה איוב אמר: בבקשה ממך שכור הייתי... וכל כך למה שלא היו יודעין כחו של דין. הוי - 'מבלי משים לנצח יאבדו'.

אלו הדברים יאירו לנו את מהלך וסדר הימים. אי אפשר להגיע למחילת החטאים בלי להקדים לכך את המלכויות של המשפט, את הופעת 'מלך במשפט יעמיד ארץ', משום שבהעדר גילוי זה לא היינו יודעים כלל לבקש מחילה, לא היינו מכירים בחומרתם של החטאים. הדבר ברור. הלך מחשבה רווח הוא, שבטוח בחור בצדקתו, הוא אינו מבין מה העסק הגדול מהעברות, חושב לעצמו: 'אף אם התבטלתי פה ושם, או אמרתי ליצנות שלא במקומה, בסך הכל בכללות הנהגתי ראויה. בחור טוב אני, כמדומה שאין לו לה' בעולמו הרבה כמותי'...

אך כשמתחילים להתבונן ורואים איך בא הקב"ה במשפט עם הגדולים ביותר, מתגלה המציאות על כל אמיתותה. אברהם אבינו ע"ה נתבע על אמרו 'במה אדע כי אירשנה', תביעה שעד היום מתקשים להבין דקותה. משה רבנו ע"ה רעיא מהימנא, אשר לאורך כל הדרך נשא את עם ישראל כאשר ישא האומן את היונק, במסירות נפש עד כדי 'מחני נא מספרך אשר כתבת', לבסוף כשמגיע הרגע היפה ביותר - באים לארץ ישראל, לא נתנה לו האפשרות להכנס שמה. וכך אצל עוד ענקים וטובים, שלא נמלטו ממשפטי שמים.

וכשאדם מתבונן בכך לפתע נפקחות עיניו והוא מכיר בחומר החטא. אף אם אינו מבין לעומק עד היכן הדברים מגיעים, את המציאות האמיתית, את התביעה העצומה הוא רואה גם רואה. וכשהוא מכיר בכך הוא זוחל ורועד, אימה אוחזתו בהתבוננו עם מה הוא בא למשפט, היכן הוא עומד, וממילא הסליחה שהוא

מבקש אמיתית יותר. זהו הצורך להקדים את המלכות של 'מלך במשפט יעמיד ארץ' למחילת העוונות שביום הכיפורים. רק כהגלות משפט שמים על תוקפו וחומרו, מתבהרת ההבנה ומתחדדת ההכרה בחומרת החטאים, ומשכך שונה לגמרי הגישה לבקשת הסליחה. אזי יתכן להגיע לכפרה השלמה. אשריכם ישראל...

אנו נגשים כעת ליום הכיפורים - 'היום הקדוש'. על חומר החטא שמענו כעת, אך גם נדע כמה גדולה היכולת להתנקות ממנו, וכמה האפשרות להטהר בהשג יד ובקלות רבה כל כך. 'אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים'. האם אפשר להבין על מה מדובר? ונתאר לעצמנו דרך דוגמא: עומד אדם לפני מלך רם ונשא, ובסכלותו לוקח בוץ ומשליך על המלך, על בגדי מלכותו, על הכתר ועל פניו, ומתוך התעסקותו בבוץ התלכלך גם הוא, וכאשר מתחרט ומבקש סליחה המלך - לא די בכך שלא הורג את המורד אלא עוד בא אליו ובעצמו מנקה אותו מהטינופת אשר הביא על עצמו במו ידיו.

והרי כך כתוב כאן - 'מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים', הן יכול הוא לשלוח לנו מכל משרתיו עושי רצונו שינקו אותנו מהחטאים. אך לא, הוא חפץ בעצמו לעשות זאת, לנקותנו ולטהרנו. ואומר (ירמיה יז, יג) מקוה ישראל ה', ועוד נאמר (ישעיה ד, ד) 'רחץ ה' את צואת בנות ציון', ה' הוא הרוחץ, הוא המעביר חלאת עוונותינו. וכמו שכתב ב'תומר דבורה' והוסיף ואיך לא תבוש לחטוא בידעך שהמלך עצמו אמור לנקות צואת עוונותיך.

כבר ספרנו על מרן רה"י הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל. בשנת תשמ"ח, בישיבת פוניבז' לצעירים, הגיע לדברי רבינו יונה בשערי תשובה שמביא את הפסוק הזה. לא היה זה בעשי"ת אלא בסתם יום של אמצע השנה. הוא התחיל כל כך להתרגש ותיאר כיצד כשהתינוק מתלכלך עד שמתרחקים מסביבתו, באה אמו ורוחצתו אף סכה אותו, ויהי כאשר עבר הלכלוך ואף ריח טוב לו, אתה לוקח אותו לידך ומנשק אותו. והרי כך הוא החוטא - רק 'אמש היה זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה (רמב"ם פ"ז תשובה ה"ו), חזר החוטא בתשובה והקב"ה בעצמו רוחץ אותו מטינופת החטאים, 'והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד' (שם). הוא עצמו - שקודם כה מרוחק היה, וקרבתו לא היתה נסבלת, כעת ה' אהב אותו ומנשקהו. ועד היכן הנשיקה שהוא מקבל - הוא מתרומם ועומד במקום שצדיקים גמורים לא עומדים!

כה גדולה היא מעלת התשובה! צא ולמד ממעשה דרבי אליעזר בן דורדיא שלא היתה זוהמה אחת שהניח, וכששב בתשובה שלמה הכריזו עליו שמזומן הוא לחיי העולם הבא (ע"ז יז, א) ו'מזומן' פירושו - בלא דין ובלא יסורים כמבואר בתוספות בכתובות (קג, בד"ה מזומן). מתהומות כאלו של שפלות, זכה להיות מזומן לחיי העוה"ב, 'ולא עוד אלא שנקרא רבי' - עד כדי כך! חסד שכזה, אשר אין הבנתו מעכלת ואין הרעיון מכילו. שוש איש בה'

ובהודיה של 'נשמת כל חי' אנו אומרים: 'אילו פינו מלא שירה כים ולשונו רינה כהמון גליו... אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלוקינו... על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות...'. כשאומרים זאת קשה להבין - האמנם על אחת מאלף אי אפשר להודות? אך זוהי האמת - 'אין אנו מספיקים'. ואנו

הימים הנוראים קוראים לגדלות

וכעת נבין ונשום על לב: כשם שברור שאין אדם שישקיע מליארד דולר כדי לבנות בנין חד קומתי מט ליפול, כך אם אנו רואים שהקב"ה משנה סדרי עולם למען התשובה של יום כיפור, ודאי שאינו מתכוון שכעת תבנה בנין רעוע שאינו בר קיימא, ברור שהוא נותן לך כוחות לבנות בנין בל ימוט, שתשתנה באמת לטובה להיות אדם אחר, שתפסיק להתעסק בקטנות ותגדל באמת.

עסוק האדם בשטויות, בעניינים של קטנות, בכך מפסיד את חלקו. הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל סיפר מעשה נורא שקרה בשנות השואה. בשעה שהיו צריכים לברוח ממקומם למקום אחר, ועמדו והמתינו לבואה של הרכבת שאמורה היתה להגיע ולסייע בבריחתם, נזכר אחד מהבחורים הממתנינים כי השאיר מאחוריו בישיבה תמונות משפחתיות יקרות ערך במיוחד אשר הורישו אבות המשפחה. החליט למהר לקחתם ולשוב קודם בוא הרכבת. לא עלה בידי הנוכחים שנסו לשכנעו שלא יחזור כי עלול הוא להפסיד את הרכבת - פתח הצלתו, הוא לא שמע להם וחזר לישיבה. בהעדרו הגיעה הרכבת והוא נותר בגיא צלמוות, משם לא שב. ואמר הגר"ח זצ"ל, כי כך בדיוק היא מכללתם של בני אנוש - כל אחד יש לו את הדברים היקרים לו אותם הוא מחשיב כעיקר ומדמה שלא יוכל להסתדר בלעדיהם, ומחמתם הוא מאבד את החיים שלו. **כעת נותנים לך אפשרות להתקרב ולגדול, בוא ותעזוב את השטויות, תתחיל לחשוב במושגים של גדלות ונותנים לך את כל האפשרויות לכך.**

ובכלל חסר לנו את המבט בהערכת דברים נכונה. ויש להביא בענין זה מעשה שהיה באברך מתמיד ויר"ש גדול מכולל חזו"א, שבהגיע פרשת התוכחה, התעקש שהוא רוצה לעלות לתורה לקללות למרות המנהג שלא לתת לאדם עליה זו מכיון שאין זה סימן טוב, רק הבעל קורא עולה. חרף הנסיונות לשכנעו לזנוח רעיונו לא נסוג, ואכן מצא מקום שנתנו לו את העליה. כעבור זמן לא ארוך נפלה לו ירושה גדולה באמריקה. הוא עזב את הכולל, נסע לאמריקה ונעשה למליונר. העובדה הזאת לא התישבה על לב רבים - אחרי שקבל קללות - העשיר, כיצד יתכן?! כשספרו למרן הסטייפלער זצוק"ל אודותיו נענה ואמר: שצרות יבואו עליו, ידעתי גם ידעתי, לא היה אצלי ספק בכך. אבל שיענישוהו כל כך - **להיות גביר אמריקאי תחת היות אברך מתמיד בכולל חזו"א, גדול בתורה - עד כדי כך לא העלתי על דעתי, לא ידעתי עד כמה קשה השפעת קבלת הקללות.** אצלנו, מליונר אמריקאי ברכה היא זו... אכן כמה שונה היא ההסתכלות הנכונה. במבט האמיתי ברכה מהי - להיות מתמיד דרופתקי דאורייתא. מליונר אמריקאי, עושר ונכסים - קללה היא מול גדלות בתורה.

ועל מה אנו מדברים, על ראש השנה אשר הוא גם קובע נצח, והימים הנוראים קוראים לגדלות לא מדובר על תיקונים קוסמטיים בעלמא, אלא על שינוי מהותי ואמיתי. גם אם לא כל שינוי מורגש בו ברגע, זאת השאיפה - מראש השנה לראש השנה - להשתנות, לגדול ולעלות.

כדגים הנאחזים במצודה רעה

על הכתוב בקהלת 'כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה' אומרים חז"ל: 'מאי מצודה רעה, אמר ריש לקיש: חכה' (סנהדרין פא, ב), ותמה ר' איצ'לה בלאזר זצ"ל (הובא בספר קהלת יצחק), כי הנה כל עיקר תפקידו של משל הוא לבאר את הנמשל הקשה יותר, ועל ידי המשל יובן הנמשל. כאן הנמשל פשוט לכאורה - כי לא ידע אדם את עתו, ועל נמשל זה בא משל סתום - כדגים הנאחזים במצודה רעה. ומלבד שלא ברור מה צורך בו, הוא גופו לא מובן - מדוע נקטו חכה בדוקא?

ופירש ר' איצ'לה: שני אופנים יש בצידת הדגים, שונים זה מזה - הרשת והחכה. ברשת נכנס הדג כולו ורואה איך שהוא לכוד בפנים ללא מוצא, אך החכה פועלת באופן אחר - נותנים פתיון במסמר המחובר לחוט, הדג מתפתה, הולך אחריו, פותח פיו לבלוע הפתיון והמסמר נתקע בפיו. כעת הוא ניצוד, אבל הוא לא מודע לכך. הוא מרגיש שכל גופו משוחרר אלא שרק בפיו הוא חש במשהו המפריע את חופש תנועתו. (באפריקה קיימת תופעה דומה, תניינים גדולים יש הממתנינים בנהרות לשם מגיעים השוורים לשתות. בבואם אל המים מתחבאים התניינים, לפתע מרים התנין ראשו ותופס בקצה רגלו של השור. הם נאבקים. השור לא יודע מה קורה - הרי הוא עומד לעצמו, רק בקצה רגלו מפריע לו משהו ומקשה עליו את

מוקפים בכל כך הרבה חסדים אין ספור. לכשעצמי אני חושב שקודם שאדם מתחיל לבקש על השנה הבאה, עליו לעשות יום של מזמור לתודה על כל החסד שהושפע עליו בשנה הקודמת, על כל המתנות שנתנו לו בה מהקב"ה, כל אחד וטובותיו שלו. יסוד זה אנו מזכירין בעיצומו של חודש אלול כאשר קוראים את פרשת כי תבא שם מבוארת מצות ביכורים אשר הכרזתה - 'להודיע שאיך כפוי טובה' (רש"י כו, ג).

אנו מוקפים בחסדים לאין ספור, אבל העולה על כולנה הוא חסד התשובה. הקב"ה בעצמו בא, הוא מעביר את חטאינו, רוחץ ומנקה אותנו, מכניסנו לארמון המלך לפני ולפנים ומרומם את בעל התשובה מעל הכל. וההפטרה שקודם ראש השנה לעולם היא זו: 'שוש אשיש בה', תגל נפשי באלקי, כי הלבישני בגדי ישע, מעיל צדקה יעטני, כחתן יכהן פאר, וככלה תעדה כליה', (ישעיה סא, ז). זוהי גילת הנפש הששה באלוקיה המלבישה בגדי ישע, עת כי תשוב אליו.

והיו בעלי המוסר אומרים שאף לו היה יום כיפור אחת לשבעים שנה, כבר ראוי היה שלא יפסיק אדם מלשמוח, כי גדולה הצלתו. משל לאדם שעל כתפיו רובץ חוב עצום בן עשרים מליארד דולר ומנכים לו מהחוב, אף אם יותרו עדין כמה מליונים, הרי עצום הוא החסד. והחוטא המלא עוון, ביום כיפור מפחיתים מחטאיו, מנכים מכובד המשא - אם רק ישוב ויחפוץ להתקרב.

בפיך ובלבבך לעשותו

ואף גם זאת 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו' (דברים לד, יד), לשיטת חלק מהראשונים - במצות התשובה הכתוב מדבר. היא קרובה להשגה בפנינו ובלבבנו. בנוהג שבעולם, אם חטא אדם לחברו, פגע בו או הזיקו והוא בא לבקש סליחה, הרי שרצונו של הנפגע לראותו בא נכנע ומושפל, בכך ישיב מה שנעשה לו. לא כך היא הנהגת הקב"ה. הוא אוהב אותנו ורוצה שנהיה נקיים אצלו וכך הוא יתברך מתקרב אלינו ומקרב אלינו את התשובה כדי שיהיה קל לשוב אליו.

כך היא ההנהגה בכל ימות השנה, כל שכן בעשיית - זמן עליו נאמר: 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב' (ישעיה נה, ו). ואם כי בדרך כלל כדי להגיש עתירתנו לפני הקב"ה, ההנהגה היא כמפורט - יעלה ויבא ויגיע ויראה וכו', ויעוין במפרשי הסידור שמספר שלבים של התקרבות אמורים כאן - שלב אחר שלב. אי אפשר להכנס אל המלך מיד, אלא קודם נכנסים אל החצר, ומשם לארמון, וגם בארמון עצמו יש חדרים, אשר רק אחריהם מגיעים אל ההיכלות הפנימיים עד שבסופו של דבר נכנסים אל היכל המלך ועומדים לפניו. לא כך היא המידה בעשרת ימי התשובה. ימים אלו הם במעלת 'בהמצאו' ויבהיותו קרוב. המלך כאן לידך. וכתב בספר חמדת הימים (הביאו הגר"ש דבילצקי זצ"ל) **שדרגת התשובה בעשיית יתרה מכל השנה כיתרון האור מן החושך.** אין דעתנו מכילה את החסד הזה. (וכ"כ בספר פלא יועץ).

וכך כותב רבינו יונה בשערי תשובה: 'ואם עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה, ידאג לעונו ויכסוף ויחכה להגיע ליום הכפורים למען יתרצה אל השם יתברך, כי רצונו חיי הנפש והגוף וחיי כל נוצר כמו שנאמר 'חיים ברצונו' (תהלים ל, ו). ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה כל הקובע סעודה בערב יוהכ"פ כאלו נצטוו להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם (ר"ה ט, א), כי הראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו, ויגונותיו לעונותיו'.

אדם החולה במחלה קשה, באו ובשרוהו שאחת לשנה מגיע רופא גדול המוכן לנתח אותו, ורופא זה, כשהוא מטפל בחולה - בטוחה הצלחתו. בשמוע החולה כך הרי הוא מחכה ומצפה לאותו יום ומייחל לבואו, ובהגיע היום המיוחל אין גבול לשמחת לבו הגואה. **וכך אנו בערב יום הכיפורים - גדולה השמחה על שסוף סוף הגיע היום הגדול למחול בו את כל חטאותינו, ועל כך נקבעת במיוחד סעודה של שמחה.** והשמחה היא כבר על עצם הדבר שנתנה לנו האפשרות לחזור, שהשופט עצמו - 'המלך המשפט' נמצא לידך, קרוב לכל אחד, גם לפושע הגדול ביותר - 'אתה נותן יד לפושעים'. אפילו הפושע כבר לא הולך לבדו אלא יד מושטת לו למען ישוב מדרכו. כזו שמחה על שביכולתנו בכלל להתנקות, שהקב"ה נותן אפשרות להוריד את כובד החטאים והוא בעצמו רוחץ אותנו. איך אפשר להכיל את גודל הטובה, היש שמחה גדולה מזו?

התנועה, וכעבור חצי שעה של מאבק מכריע, התנין מטביעו במים ואוכל את בשרו).

כי לא ידע האדם את עתו, מברך רבי איצליה: יש אדם שמבין היטב את התביעה עליו. אמנם באופן כללי הוא שומר תורה ומצוות כדת אבל יודע הוא מרת נפשו, מכיר בכך שלמודו ותפילתו אינם כדבעי. אחד שכזה הרי הוא כדג ברשת המכיר במלכודת שהוא נתון בה. **אבל יש ואדם עושה לכאורה את כל הנדרש ממנו - הוא לומד בהתמדה, מתפלל כדבעי אבל מבלי משים הוא 'כדגים הנאחזים במצודה רעה'. ומאי מצודה רעה? - חכה. פרט אחד שלא נזהר בו נלכד כולו והוא נופל. (ובחכה עצמה זה תופס את הפה, וגם בנמשל הרי שמירת הלשון בעוכרינו, וכמוש"כ הגר"א באגרתו - כל עמל האדם לפיהו - שכל תורותיו ומצוותיו של האדם יכול להפסיד ע"י פיהו).**

שני דרכים לפני

רצוננו להעמיק קצת בהבנת הדברים ובמשמעותם. על רבי יוחנן בן זכאי מסופר בגמרא (ברכות כח, ב) שקודם פטירתו בכה ואמר לתלמידיו, '... שיש לפני שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גיהנום ואיני יודע באיזו מוליכים אותי'. ותמוה, היתכן שלרבי יוחנן בן זכאי היה צד שילך לגיהנום? אכן, יסוד גדול גילה רבי ירוחם זצ"ל, והביא את דברי הגמרא בב"ב (עג, ב) בסוגית רבה בר בר חנה, שם מסופר שהיו בספינה וראו דג גדול שעל גבו חול היה ואף עשבים צמחו שם. סברו שיבשה לפניהם ולא ידעו שדג הוא, עלו לשם ואף אפו ובשלו על גבו וכשהרגיש הדג בחום התהפך, ואם לא היתה ספינה קרובה היו טובעים. ואמר ר' ירוחם, שהשקר - יש לו כיסוי. לפעמים השקר כל כך בלתי נראה, **אדם משוכנע בטוהר מעשיו כאותו מראה של יבשה שהעלתה צמחים, ואינה אלא גבו של דג. ואך כשהוא חש בחום - מקבל זעזוע קטן, הכל מתהפך והנה לא מיניה ולא מקצתיה, ונמצאו הדברים אחרים לגמרי מכפי שהיה נראה.**

זוהי חרדתו של רבי יוחנן בן זכאי. אף כי דרכו לכאורה דרך הקודש היא העולה בהר ה', אבל מי יודע... שמה מתחת למה שנראה לעיניים ישנו כיוון שאינו נכון, מהלך וכוונה לא ראויים. כדוגמא לכך נקח מה שהיה רבי אייזיק שר זצ"ל מביא: שאל המלך! מי לנו גדול ממנו, עליו אמרו שהוא כתינוק בלא חטא. ואחר מלחמתו בעמלק הוא אומר לשמואל: 'הקימותי את דבר ה' (שמואל א - טו, יג). הוא בטוח בנכונות הפעולות בהן נקט ואומר שהקים את דבר ה'. ומה השיבו שמואל - 'כי מאסתה את דבר ה' (שם כו), לא הקמה של דבר ה' כאן אלא מאיסה בדברו - ההפך הגמור.

עוד מצינו, המעפילים שהלכו כנגד הוראתו המפורשת של משה רבנו - 'והיא לא תצלח... כי אין ה' בקרבכם' (במדבר יד, מא - מב), הם ידעו שיהרגו. אם היינו שואלים אותם היינו שומעים מהם עד כמה הם משוכנעים בדרכם - 'הכעסנו את הקב"ה, כעת נמסור נפש, אנו הולכים להשיג בכל מחיר את מטרנתו - העיקר לזכות לתשובה'. ואת האמת מבהיר משה רבנו: בעוד אתם סבורים שמסירות נפש רצויה למען ה' יתברך מובילה אתכם, לאמיתו של דבר אין ה' בקרבכם - מעשה ההעפלה הוא נגד רצון ה'.

למדנו, שיש אדם משוכנע ובטוח בדרכו שראויה היא וכשרה, טהורה ונכונה, אך יתכן ונבויים כאן מגדלים שאינם מבוססים במציאות. וכמו שראינו שאפילו רבי יוחנן בן זכאי בגדלותו, חשש מדרך של גיהנום - איני יודע באיזו דרך מוליכין אותי.

טובל ושרץ בידו

הוא אשר הבאנו. כאותו דג הנתפס בפיו, יתכן ונתפס אדם על דבר אחד בעוד שכלל לא העלה על דעתו.

ואותו דבר לגבי הדברים שהאדם עקשן עליהם בכל תוקף. אמרו חז"ל שהטובל ושרץ בידו - אפילו טבל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה (תענית טז, א). מהי ההדגשה בנוסח כל מימות שבעולם? ושמעתי בביאור הדברים: יש לו לאדם את השרץ בו הוא מחזיק, אלו הם הדברים שעליהם הוא מתעקש בכל מחיר. הוא מוכן לעשות הכל, לטבול בכל מימות שבעולם, לחפש את כל המצוות ולאמצן אבל עם השרץ שלו להשאיר. יתכן וזה רצון אחד, מעשה מסוים שהוא דבק בו ולא מסכים לעזבו. במצב שכזה כל מעשים שיעשה לא יעזרוהו, מאום לא יועיל - לא עלתה לו טבילה. מה דורשים ממך, תזרוק את השרץ! תשליך אותו מהידים שלך! לא צריכים את כל המימות בהם תטבול, לא הם נדרשים ממך והם

אף לא יועילו כל זמן שהנך אוהו השרץ הפרטי שלך. ונביא לכך דוגמא - ענין שהיה מרן רה"י הרב שך זצ"ל מעורר עליו. לפעמים לא נעים לנו לשמוע את מוסרו האמיתי, אך האמת כי מה מאד צדקו דבריו... אלא שעקשנותנו לא מניחה לנו לשמוע. והוא עורר על הנוהג ללכת כל כך בקלות לחתונות. יהיו כאלה שכדי להצדיק את דרכם יביאו לך את הגמרא על כל המשמח חתן וכלה שזוכה לחמשה קולות, ושהוא בונה אחת מחורבות ירושלים (ברכות ו, ב), יפליגו לך בגודל המצוה. ומרן זצ"ל זועק: **אינך אלא שקרן!** אין כאן מטרות נעלות כלל, אלא רק - שאין לך הערכה לתורה, אתה רק מחפש 'לעבדי' בהיתר. האם ידעת עמל התורה מהו, האם אכפת לך מחיי נצח?!

ובכלל, איך יכול בחור לרקוד בכל כך הרבה חתונות בעוד שכנגד זה הוא מאבד כה הרבה?! כיצד התבטא פעם מרן ראש הישיבה זיע"א: אין לנו גן עדן כזה גדול שנרשה לעצמנו לותר על נתחים ממנו, אנו עדיין לא כאלו "גבירים" שנוכל לוותר על רכושנו. נאבקים אנו על כל מעט של נצח.

יש אמנם את מספר החברים של החתן הנוסעים לחתונתו, אבל איזו דרך זו שלכל חתונה יש נהירה וכולם נוסעים?! וביותר מה שמוסיפים והולכים אף לשבע ברכות, האם אנחנו הפקר?! זולות שכזו - לרוץ לכל מקום, להופיע בכל שמחה. ומלבד כל זה הוסיף מרן הרב שך זצ"ל ודיבר גם על שמירת העינים, על הסכנה ועל החשש להכשל בכך בחתונות. האם אנו מלאכים השמורים לבטח מאותן סכנות האורבות?!

אלא שאנחנו חושבים ובטוחים שבמצוות גדולות עסקינן, וממשיכים בדרך זו. וזוהי דוגמא אחת לעקשנות האדם באותם ענינים בהם הוא אוהו ולא מרפה - תן לי כל מימות שבעולם, רק תשאיר לי את השרץ הזה. ואותו - יטהר בק"י טעמים, ויסביר לך על גודל מצוה זו. את השרץ הוא ממשך לאחוז ועמו הוא טובל בכל מימות שבעולם.

ועוד דוגמא עליה עורר מרן רה"י הרב שך זצ"ל - תפילה בישיבה. ומלבד עצם המעלה הגדולה שבה, הוא אמר שיש כאן ענין נוסף - אם אין הבחור מתפלל בישיבה הוא גם לא מרגיש מחויב ללכת לישון בזמן, שהרי בין כה וכה זמן שינה לפניו. ואם בתחילה הוא מצדיק את התנהגותו בכך שלמד בהתמדה עד שעה מאוחרת, הרי שלאחר מכן הוא כבר מבלה את זמנו בפטפוטים. בחור היודע שעליו לקום לשחרית בישיבה אינו מאחר לישון וממילא ינצל יותר זמנו, יפטט פחות וימעט מלהתעסק בהבלים. **אלא שהוא מתעקש. הוא מוכן גם ללמוד עד ארבע לפנות בוקר. העיקר - תן לי את השרץ שלי, אל תכריח אותי לבא לתפילה בישיבה. הנה כי כן - שרץ בידו.** כה גדולה העקשנות הלזו - לא לשמוע לאשר השמיענו מרן הרב שך זצ"ל, אשר העמיד והציב את יסודות בנין הישיבות כיום ועיצב צורתן. תן דעתך! האם הוא לא ידע מהי התמדה ומהו עמל התורה?! הרי מי כמוהו ידעם לאשורם! ועם כל זה הוא עומד על אותם יסודות שהזכרנו.

ויש אשר יעסיק אותם מה שנקרא נייעס, ואף קוי טלפון מיוחדים יש למטרה זו. וכבר ספרנו שכאשר שחו עם מרן ראש הישיבה זיע"א על קוים אלו, שאל במה המדובר, מה יש שם. בבדיחותא השבתי שהם מספרים שם הכל - מה שהיה ומה שלא היה, והשיב מרן ראש הישיבה: בשלמא מה שלא היה - ניחא, אבל מהיכן הם יודעים את אשר היה... וכך מאבדים את החיים על שטויות. זה השרץ שלו אותו הוא מטהר בק"י טעמים. דברים רבים אחרים הוא מוכן לעשות - כל מימות שבעולם, רק תשאיר לו את השרץ שבידו. וכל מימות לא יועילו.

תשליך את השרץ!

- אז עלתה לך טבילה, במקוה הפשוטה ביותר אתה נטהר. והיה מעשה במשפחה אחת, שאיננה מן החרדים. צרה מסוימת באה עליהם ונזקקו לישועה שלא כדרך הטבע. הם נכנסו איתי למרן הסטייפלער זצ"ל. 'הי יעזור לכם' - ברכם. לאחמ"כ אמר לי: **'אני מבין שהם מחזיקים בביתם טלויזיה. לא יעזור להם כלום אם ישאירו מכשיר טמא זה, עליהם להוציא מהבית'. מסרתי להם את דברי קדשו. ברכתו של הסטייפלער הועילה, הצרה עזבה אותם, ורבתה השמחה.** כעבור זמן שאלתי את בעלת הבית אם אכן עשו כהוראתו של מרן הסטייפלער זצ"ל והיא ענתה: טלויזיה? אלו שטויות, מה אני כבר רואה שם? תשמע קבלה טובה מהי. אני בתור אשה קבלתי על עצמי לספור ספירת העומר בכל

יום, הידעת בכמה קושי כרוך חיזוק זה. הדבקתי מודעות בכל הבית ועד היום לא החסרתי יום אחד, לזה זכות יקרא. ההמשך מובן מאלי, הצרה חזרה אליהם, ומאום כבר לא הועיל - מעשה שבעצמי נוכחתי בו.

זוהי העקשנות. מסכימים לכל מימות שבעולם, אך 'את השרץ שלי תשאיר בידי, אותו לא אשליך'. זוהי מצודה רעה - חכה שאדם נתפס בה. כביכול משוחרר הוא כל גופו, אבל בשרץ הוא נתפס - וניצוד.

וכעת הזמן שנפקח את העיניים. הן הקב"ה עושה הכל למען התשובה שלך, אבל בוא ותשתנה, תבין שמרן הרב שך זצ"ל ברוחב דעתו מבין טוב ממך מהי התמדה, מה זו אהבת תורה ומה ה' שואל מעמך. תבין - ותיישם.

למעלה למשכיל

ונעמוד על ענין נוסף. בהתקרב יום כיפור, ודאי שאין אנו חסרי דעה, אלא רוצים באמת להשתנות. כבר מנוי וגמור עמנו לזרוק את השרץ. אבל בוידוי הרי מפורטים כל כך הרבה עניינים, ולפעמים לא מוצאים ידים ורגלים מהיכן להתחיל, במה להחזיק וממה לשוב. וכבר הזכרנו ששאלתי בענין זה את מרן פוסק הדור הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל וכן את להבדלחט"א המשגיח הגה"צ ר' אורי ויסבלום שליט"א משגיח דשיבת נחלת הלויים, ושניהם הזכירו את חידושו הגדול של הגרי"ס ז"ל על אודות תשובה בבחינות הקלות. שהרי, מה מקטרג יותר - דברים שנקל לאדם להתגבר עליהם או אלו הקשים? ודאי שהקלים קשים יותר לקטגוריא. דוגמא לדבר: לאף לא אחד מאתנו אין נסיון להדליק חשמל בשבת. אם כך, ודאי שגדול פשעו של המדליק. בבחינות החמורות סוף סוף קשה לו לאדם. אם כן, בראשונה קח לך את הבחינות הקלות בהן תתאמץ ותשקיע את עיקר תחילת העבודה. והוספנו לשאול את המשגיח שאלתו של בחור אחד: הרי גם בבחינות הקלות יש כל כך הרבה דברים, באלו מהם להתמקד? והשיב, **קח דבר אחד או שנים אשר הם מרכזיים, ואתה יכול לעמוד בהם. עליהם בעיקר תתמקד בעבודתך.**

מרן ראש הישיבה זיע"א אמר לי: אם בחור שואל אותך על התמדה, אמור לו שיתחזק בזה - לבא בזמן לסדר ובמחצית השעה הראשונה להיות במקום. זה דבר בר ביצוע וביכולתו של כל אחד לעמוד בכך.

ולכל אחד יש את השרץ בו הוא מחזיק. תתחיל בו את העבודה שלב אחר שלב. קצץ כנפיו, וכבר אינו יכול לעוף. לאחר מכן את רגלו האחת - אזי הליכתו אינה כדבעי. וכך אט אט הוא כבר יפסיק ללכת לגמרי, הוא ישאר במקום ואתה משתחרר ממנו. רק זאת, תתחיל עם השרץ.

כה פשוט וקל, מה לך נרדם. מדוע להשאר בחוץ ולא להכנס לעולם התשובה! כל כך בלתי נקלט לראות כיצד למרות שהקב"ה חותר חתירות למען התשובה, מקרבה אלינו מאד בפינו ובלבבנו, והכל מעוצם אהבתו לנו - נשארים עם הסרבנות והעקשנות. כזה חוסר יכולת להודות בטעות ומכאן ואילך להטות אוזן לשמוע מה רצונו מאתנו באמת. רצונו, לא לפי הבנתנו - איך שנרצה אנו להסביר ולפרש את רצונו ה' - אלא כפי שירונו היודעים את חובתנו באמת. אין זה מעבר ליכולתנו, בידינו הדבר!

קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא

ונסיים בנקודה נוספת. הראוני בספר תשובות מן השמים (תשובה פד) 'ועוד שאלתי על ענין כי בכל שאר מקומות תוקעין תשר"ת במוצאי יום הכיפורים ולא נאמר טעם בדבר על מה'.

שהמליץ טוב בעדנו בראש השנה, ובמוצאי יום כיפור כשיוצאים

ובהערות הרב ראובן מרגליות הביא בשם ספר הדברות (שכתב בשם אחיו ר' בנימין) טעם לדבר, שהרי השופר היה הסגור מבית דין זכאים משמיע השופר - הסגור את קולו בשמחה. שכך דרך העלם - כשמנצחים בדין מקלסים את סגורם ושמחים עמו.

ועל דרך זו באופן אחר ברצוני לומר, הנה עיקר גדול בעבודת הימים הנוראים הוא - כיצד נשארים עמם לכל השנה. אצל רבי ירוחם זצ"ל היה מודגש ענין זה בעבודת הימים. ובכלל ראוי לדעת, בקלם היה יו"כ בבחינת 'קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא'. אמרו בקלם שהקבלות שמקבלים ביום כיפור יש בהן קדושתו של יום לכל השנה. **ודבר דומה סיפר הגה"צ ר' אליה לאפיאן זצ"ל על הסבא מקלם: על אף העבודה הגדולה שהשקיע ביוה"כ, בליל יוה"כ היה מאחר לישון והיה חושב אודות כל בחור כיצד לנהוג עמו. וכששאלוהו על הנהגתו זו השיב שהוא רוצה שתחול על ההחלטה קדושת יום כיפור, וממילא יזכה בה לסייעתא דשמיא.**

מבוארת אם כן המטרה הנדרשת - להשאיר את רישומם של ימים נשגבים אלו בתוכנו לכל השנה.

והנה כך אמר משה לישראל: 'ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועיניכם לראות ואזניכם לשמוע' (דברים כט, ג), ובאו על כך דברי חז"ל בגמ' ע"ז (ה, ב) שיש כאן תביעה על עם ישראל שכאשר אמר ה' 'מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי ולשמור את כל מצותי כל הימים' (שם ה, כו) לא בקשו 'יתן אתה', ומשום כך הפסידו הכל. אין ספק, אם במוצאי יום הכפורים היה ניתן לאוזנינו הכח לשמוע, אזי חוץ מהבת קול היוצאת במוצאי יו"כ ואומרת 'לך אכול בשמחה לחמך', הרי שבת קול נוספת היתה קולטת אוזנו, קריאה נשגבה - 'מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי כל הימים' שהרי שונה וגבוה יותר יהודי של אלול, של ר"ה ויום הכיפורים. והקב"ה רוצה שנאמר - 'יתן אתה'.

והנה הראוני מה שכותב רבי צדוק הכהן זצ"ל (בספרו דברי חלומות אות יד) בביאור ענינו של השופר בר"ה - 'עיקר המצוות להכניס קדושה בלב, כל מצוה קדושה מיוחדת כפי אור דאותה מצוה. והקדושה המיוחדת של מצות שופר מביאה יראה בלב, וכמו שכתוב (עמוס ג, ו) 'אם יתקע וגוי ועם לא יחרדו'. וזהו עיקר המבוקש מאיש הישראלי, וכמו שכתוב (דברים י, יב) 'מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה', 'ועל כן מצוה זו בר"ה, להכניס היראה בלב על כל ימות השנה. ואף כי בקיום מצות שופר בראש השנה עצמו אין הקדושה מתגלת בלב עדיין, והוא בכסוי, אכן אחר כך היא פועלת בהתגלות לבו, וכל מחשבות של ירא"ש הבאים ללב האדם בכל ימות השנה הכל הוא מכח קיום מצות שופר בראש השנה' עכ"ל.

אם כך, הרי שמכל הדברים האמורים נמצאת הבנה חדשה בתקיעת שופר של מוצאי יו"כ: דור המדבר טענו 'כי יראנו את האש הגדולה', ונתבעו על שלא אמרו 'תן אתה'. כעת, במוצאי יום הכיפורים, עת עומדת הקריאה בחללו של עולם - 'מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי כל הימים', אנו לוקחים את השופר - הכלי שעל ידו באנו ליראה, תוקעים ושמחים בו, לאמור: אנו חפצים באותה יראה, רוצים להמשיך עמה כל הימים, אתה רבש"ע, הרוצה אותנו יראים ושלמים - תן אתה! ומי יודע אם לא הריקוד הזה עם השופר - השמחה ביראת שמים במוצאי יום הכיפורים עולה על כולנה. מי יתן והיה לבבנו זה ליראה אותנו כל הימים!

לרפואת
הרב אלהן בן הנה
לרפואה שלימה במהרה
בתוך שאר חולי ישראל

זכות עצומה ליום הדין!
טול חלק בהדפסת גליונות 'ארחות חיים'
ותהיה שותף בזיכוי הרבים
ויה"ר שתתברכו בגמר חתימה טובה ובכל מילי דמיטב

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגליון במייל: 4166058@gmail.com